

Τα Δεκεμβριανά ως φάρσα

Πληθαίνουν οι φωνές όσων βρίσκουν σημαντικές αναλογίες ανάμεσα στα Δεκεμβριανά του 1944 και τα πρόσφατα γεγονότα που ξεκίνησαν στις 6 Δεκεμβρίου.

Οι φωνές αυτές δεν προέρχονται μόνο από ακτιβιστές της άκρας Αριστεράς που φαντασιώνονται ότι ήλθε η ώρα να συμμετάσχουν επιτέλους στη μεγάλη βραδιά, τη λαϊκή εξέγερση που θα κατασπαράξει την ντόπια μπουρζουαζία και θα γίνει παράδειγμα προς μίμηση στην Ευρώπη και, γιατί όχι, στον κόσμο ολόκληρο.

Ορισμένοι, υποτίθεται, σοβαροί αναλυτές αισθάνονται την ανάγκη να διαπιστώσουν κοινά χαρακτηριστικά ανάμεσα στα δύο γεγονότα. Από μια άποψη θα μπορούσαμε να πούμε ότι έχουμε να κάνουμε πράγματι με μια επανάληψη των Δεκεμβριανών, αλλά στην εκδοχή της φάρσας:

Τότε οι πολίτες σκοτώθηκαν την ώρα που διαδήλωναν, τώρα φονεύθηκε ένα παιδί την ώρα που διασκεδάζε. Ανώνυμοι οι πρώτοι, ταχύτατα επώνυμος ο δεύτερος.

Τότε την κινητοποίηση και την όλη οργάνωση της εξέγερσης ανέλαβε ένα πολιτικό κίνημα, το ΕΑΜ-ΚΚΕ, που ήξερε τι ήθελε και διέθετε υψηλό βαθμό συνοχής και σιδερένια πειθαρχία. Τώρα, υπάρχει ουσιαστική απουσία πολιτικού υποκειμένου. Μάζες στους δρόμους χωρίς ουσιαστικό πολιτικό στόχο, χωρίς κανένα βαθμό πολιτικής συνοχής, αυτο-ικανοποιούμενες από την εκκωφαντική αντανάκλαση του περάσματός τους στα μίντια. Πρόκειται για έναν αναμφίβολα θορυβώδη εξπρεσιονισμό.

Τότε οι εξεγερμένοι διέθεταν έναν σημαντικό βαθμό κοινωνικής συνοχής. Τα λαϊκά προάστια της Αθήνας, συχνά παρακινούμενα από μια έντονη ταξική συνείδηση, κινητοποιούνταν ενάντια στους περισσότερο εύπορους, στους αστούς. Τώρα όλα μπορούσε να τα βρει κανείς: παιδιά των πιο εύπορων προαστίων ανακατεμένα (ή σχεδόν) με ορισμένους μετανάστες και κοινωνικά αποκλεισμένους, δίπλα σε 50άρηδες μεσοαστούς της γενιάς του Πολυτεχνείου και πολλούς δημόσιους υπαλλήλους. Από μιαν άποψη το κράτος δεν ήταν απόν, ήταν εκεί και παρήλαυνε.

Τότε η πολιτική ιδεολογία που πλαισίωνε τους εξεγερμένους ήταν ιδιαίτερο σημείο αναφοράς καθώς δεν είχαν ανακαλύψει οι πολλοί το τρομακτικό της πρόσωπο. Ο κομμουνισμός ή λαοκρατία, όπως και να τον πούμε, γεννούσε ελπίδες σε πολλούς, τρομοκρατούσε περισσότερους, αλλά σε κάθε περίπτωση μπορούσε να λειτουργεί ως κοινωνική διαίρεση κατανοητή σε όλους. Τώρα κανείς δεν κατανοεί ακριβώς τι γίνεται, για ποιο σκοπό, για ποιους στόχους, με ποιες ιδέες. Δεκάδες αναλύσεις επικεντρώνουν σε σειρά αντιφατικών ιδεολογιών και κινήτρων, από τον αντιεξουσιαστικό φονταμενταλισμό των Εξαρχείων, τον ελευθεριακό φιλελευθερισμό των ακριβών προαστίων, τον μαρξισμό-λενινισμό των γερασμένων εξωκοινοβουλευτικών του '68, του '73 και των διαδόχων τους που προέκυψαν από τις δίχως τέλος μεταπολιτευτικές κινητοποιήσεις και καταλήψεις ως τον μηδενισμό των χούλιγκαν και των «μπαχαλάκηδων». Τα «μανιφέστα» των μαθητών, γεμάτα γλυκερές κορόνες («έχουμε συναισθήματα, αγωνιζόμαστε, ελπίζουμε») και λυρικά κλισέ λυκειακών εκθέσεων για «την κοινωνία που πνίγει τα όνειρά μας» έγιναν η πιπίλα αρκετών τηλεδημοσιογράφων και προβλήθηκαν ως το πρόσταγμα μιας ολόκληρης κοινωνίας. Τίποτε δεν δείχνει πως πίσω απ' όλα αυτά υπάρχει μια συνεκτική ιδέα, εκτός κι αν το «μπάτσοι γουρούνια δολοφόνοι» τα περικλείει όλα.

Τότε, το εξεγερμένο ΚΚΕ οργάνωσε ένα μοναδικό σε έκταση πολιτικό πογκρόμ, συλλαμβάνοντας με τρομερή αποτελεσματικότητα και μέσα στα σπίτια τους χιλιάδες ανθρώπους, εκτελώντας αρκετούς και στέλνοντας τους υπόλοιπους ως όμηρους σε πορείες θανάτου, ξυπόλητους στα παγωμένα Κρώρα. Τώρα, τα θύματα των εξεγερμένων είναι άψυχα: βιτρίνες και κτίρια, με συχνό χαρακτηριστικό το πλιάτσικο, μια (καταναλωτική) επίθεση στον καταναλωτικό πολιτισμό που λαμπάδιαζε, ένας ανέξοδος σουρεαλισμός των νέων, όπως έγραψε με τον μοναδικό του τρόπο ο Κωστής Παπαγιώργης, που «με την ανοχή της Αστυνομίας και μέσα στη γενική παράλυση το έριξαν στην καταστροφική καλλιτεχνία».

Τότε, το επίσημο κράτος αντέδρασε με αποφασιστικότητα. Με τα πενιχρά του μέσα και απέναντι σε έναν πανίσχυρο αντίπαλο έδειξε ότι διαθέτε τα απαραίτητα ανταντακλαστικά, όπως άλλωστε φάνηκε στη μάχη του Μακρυγιάννη. Τώρα, το κράτος μουδιασμένο και μαγεμένο από την τηλεοπτική πανδαισία των ήχων και των χρωμάτων έτρεμε μήπως και χάσει καμιά μονάδα στις επόμενες δημοσκοπήσεις.

Τελικά δεν είχε άδικο ο Καρλ Μαρξ όταν έγραφε πως η ιστορία επαναλαμβάνεται, την πρώτη φορά σαν τραγωδία και τη δεύτερη σαν φάρσα.

Ο κ. Στάθης Καλύβας είναι καθηγητής της Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Γέιλ. Ο κ. Νίκος Μαραντζίδης είναι επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.